# Algemene beschouwingen

**Voorzitter, leden van de Raad,**

*‘t Is nog noëts, nog noëts zoë donker geweës*
*Of ’t weëd ummer waal wer leeg.* *(Uit een lied van Ede Staal/Paul van Loo)*

Maar wanneer wordt het licht? De wereld staat in brand. Verschrikkelijke oorlogen worden uitgevochten. Miljoenen mensen noodgedwongen op de vlucht, op zoek naar een veilige plek en een beter leven. Komt bij de toenemende polarisatie wereldwijd, maar ook in ons eigen land. Van deze situatie kan je wel heel verdrietig worden en lijkt erop dat de duisternis de wereld in haar greep heeft.

Duizenden onschuldige slachtoffers en wij staan aan de zijlijn. Wij zien de beelden, horen het nieuws, maar het gevoel, het leed van de mensen, is niet te bevatten en met geen pen te beschrijven. We hebben maar een fractie besef welk leed zich iedere dag in de betrokken landen afspeelt. Iedere dag bang zijn of je de volgende dag wel haalt, maar nog erger:  iedere dag bang zijn om je kind te verliezen. En dan besef je, wat leven wij een veilig en goed land. En toch maken wij ons druk om vaak onbenullige zaken.

**Ook in Nederland is het donker**
Het einde van het jaar nadert. Donkere dagen, de feestdagen in december. Voor de een, een gevoel van gezelligheid; Kaarsjes aan en binnen genieten van samenzijn met familie en vrienden. Voor anderen versterkt het juist het gevoel van eenzaamheid, alleen in een wereld die steeds verandert en waar veiligheid een grotere rol speelt.

Hoe maken we het voor iedereen een beetje beter? Stein is op de goede weg om een inclusieve gemeente te zijn, met een veiligheidsbeleid en kansen voor iedereen om mee te doen. Door de veranderingen in de wereld, maar ook zeker op kleinere schaal en dichter bij onszelf moeten we pro actiever worden.

Want in Nederland is het niet voor iedereen goed toeven. Tegenover een groep mensen die het prima heeft, staat een steeds grotere groep die de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen. In een rijk land als Nederland groeien nog steeds kinderen in armoede op. Zijn er steeds meer gezinnen die aan het einde van de maand geld tekort komen. Mensen die werken, mensen die ziek zijn en mensen die werkloos zijn. Voor al deze groepen wordt het steeds moeilijker om rond te komen.

Daarnaast hebben we te maken met de gevolgen van klimaatverandering, is er nog steeds sprake van onvoldoende passende en betaalbare woningen en staat de zorg en het openbaar vervoer onder druk. De verschillende crises waar we aan worden blootgesteld maken pijnlijk duidelijk dat we bij het aanpakken van kansenongelijkheid, het bestrijden van de klimaatcrisis en het tegengaan van het woningtekort, de dingen anders moeten doen. Mensen hebben moeite met verandering, en daarom is het onze taak om met visie perspectief te bieden en de veranderingen draaglijk en acceptabel te maken.
Wij willen mensen kansen bieden op een baan, op een huis, en een toekomst waarin kinderen gezond oud kunnen worden.

**Bestaanszekerheid**
Niet iedereen kan meekomen of meedoen in onze samenleving, niet iedereen voelt zich gehoord en gezien en onze leefomgeving staat behoorlijk onder druk.
Als het gaat om sociale gerechtigheid is armoede een hardnekkig thema. Er wordt veel gedaan en er is veel ondersteuning en toch lukt het vaak niet om echt iets te veranderen. Nog steeds zijn de voedsel- en kledingbank nodig. We zoeken naar iets dat structureler is, dat aan de voorkant begint. Dan is het hebben van betaald werk, een heel belangrijke factor om armoede tegen te gaan.

Het rapport van het SCP “Een brede blik op bijstand” laat zien dat leven van een bijstandsuitkering bijna niet mogelijk is. Men komt, vooral als gezin met kinderen, honderden euro’s tekort in de maand. Nu mogen wij als gemeente geen inkomensbeleid voeren, maar wat mogen en kunnen we meer doen dan nu? Kunnen we meer kwijtschelden of inkomensgrenzen voor regelingen verhogen?

**Schuldhulpverlening**
Armoede bestrijden is meer dan zorgen voor voldoende inkomen. Het gaat ook om het verlagen van de uitgaven. De maatregelen rond tegengaan van schulden en verlagen van de saneringstermijn juichen we toe en de extra kosten die dit meebrengt vinden we zeer goed besteed. Maar laten we de saneringstermijn ook voor de groep die net voor de ingangsdatum van 1 juli in het MSNP traject zijn gekomen terugdringen. In de RIB van 10 oktober heeft het college in kaart gebracht over hoeveel personen het gaat.

De PvdA vraagt niet om per direct voor het huidige klantenbestand de MSNP te beëindigen. Nee, wij vragen, gerekend vanaf 1 juli 2023, voor deze groep de einddatum gelijk te trekken naar uiterlijk 1-1-2025. Zo voorkom je dat mensen die voor die datum in het traject zitten nog bijna 18 maanden langer in de MSNP zitten dan de mensen die na 1 juli het traject zijn gestart. Wij willen óók deze mensen perspectief bieden. Hiervoor dienen wij een motie in.

*Motie: overgangsregeling MSNP*

**Energiearmoede**
Er wordt geld vrijgemaakt voor het tegengaan van energiearmoede. Ook hier willen we het gat aan de voorkant repareren door extra inzet op verduurzaming van woningen. Dat doen we al, maar we bereiken nog niet alle inwoners en we kunnen meer doen. Slimmere maatregelen stimuleren, subsidies nog meer bekend maken en waar nodig uitbreiden en mensen bij de hand nemen.

Maar hoe bereiken we de mensen. Het lijkt erop dat: hoe minder je hebt, hoe meer bureaucratie er over je wordt uitgestort en hoe ingewikkelder de overheid wordt. En ik vraag mij af: wat heeft het nog voor nut als wij hier in de raad van alles en nog wat aandragen, keuzes maken, maar het niet aankomt bij de inwoner? Dat de inwoner het niet direct voelt of ziet.

**Participatie**
Er is een grote krapte op de arbeidsmarkt. Zowel gemeente als ondernemingen zijn hard op zoek naar werknemers. Tegelijk staan er mensen aan de kant omdat ze moeilijk bemiddelbaar zijn, een beperking of geen juiste vooropleiding hebben of nieuwkomer zijn. We willen extra investeren in deze mensen, zorgen voor de juiste opleiding, de juiste ondersteuning. Als gemeente moeten we hierin ook het goede voorbeeld geven in ons eigen personeelsbeleid. Hoe divers en inclusief zijn we eigenlijk? Kennen we aangepaste werkplekken, aangepaste banen?

Binnen de participatiewet moeten we ons niet alleen richten op mensen die relatief makkelijk naar werk begeleid kunnen worden. Veel bijstandsgerechtigden kampen met meerdere problemen. Door de focus op betaald werk worden deze mensen niet altijd goed geholpen. Deze mensen zijn gebaat met een bredere blik.
Volgens het Sociaal Cultureel Planbureau is voor de uitvoering van de wet een betere afstemming tussen wetten en maatregelen nodig en meer samenwerking tussen overheden en instanties.

Als het gaat om het belang van de gemeenschap, kom je al snel bij wonen en werken uit. Samenwonen vraagt belangstelling voor en investeren in elkaar, overheid en inwoners, jong en oud.

We vinden het terecht dat inwonersparticipatie een belangrijk thema is en we moeten blijven investeren in het bereiken van al onze inwoners. Jongeren zijn daarbij een belangrijke groep, zij hebben de toekomst. Wij willen dat plannen van de gemeente getoetst worden op de gevolgen voor jongeren, de generatiecheck.

**Sociaal Domein**
Wat het sociaal domein betreft moet Stein zich blijven focussen op ondersteuning van inwoners die onze zorg nodig hebben. We moeten voorbereid zijn op een toekomst waarin het bieden van zorg en ondersteuning als gevolg van met name de vergrijzing, nog sterker dan nu, vanuit de samenleving zal moeten komen. Over 10 jaar zal het tekort aan

professionele ondersteuning verder zijn opgelopen vanwege de stijgende zorgvraag en het ontbreken van zorgprofessionals.
Het is dan ook belangrijk dat we investeren in de ondersteuning van mantelzorgers en vormen van informele zorg en buurtzorg, zodat we de noodzakelijke zorg ook in de toekomst kunnen blijven bieden aan mensen die dat nodig hebben. Waar vrijwilligers en mantelzorgers nu de professional ondersteunen, zal de professional van de toekomst nog meer dan nu gericht zijn op de ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers. De wijkvoorzieningen dicht bij de burger zijn wat ons betreft dan ook echt noodzakelijk en dragen hieraan bij.

Een gezonde gemeente is een gemeente waar alle mensen meetellen. Een gemeente waar iedereen die zorg nodig heeft deze ook ontvangt. Zorg heeft daarom een verstandige aanpak nodig, waar kwaliteit voorop staat en waar mensen vóór financiën gaan.

Kapitaal laat zich niet altijd eenvoudig vangen in cijfers. Vrijwilligersorganisaties spelen een ongekend grote rol hierbij, ze zijn het sociaal kapitaal van onze gemeente. Dat is van onschatbare waarde. Door de toenemende vraag kan er een moment komen dat deze organisaties hun grenzen bereiken op het gebied van menskracht en financiën.

**Jeugdzorg**
De aankomende periode zal ook in Stein de jeugdzorg in het teken staan van de hervormingsagenda jeugd. Wij zien de komende periode graag concrete voorstellen om bijvoorbeeld ‘het normaliseren’ in de jeugdzorg handen en voeten te geven. Want de ontwikkelingen bij Xonar en de Mutsaersstichting baren ons grote zorgen. Nu beiden in financiële nood verkeren is de voorgenomen fusie tussen Xonar en de Mutsaersstichting van tafel. Hoe gaat het nu verder met het herstelplan van Xonar? Maar vooral: Hoe moet het nu verder met al onze jongeren die de zorg hard nodig hebben?

**Betaalbaar wonen**
De wooncrisis is veel heftiger geworden door de bouwcrisis die het afgelopen jaar is ontstaan. Terwijl de bouwprijzen enorm hoog zijn, zijn de rentes hard gestegen en vallen nieuwbouwprojecten in heel het land stil. Zo komt er weinig terecht van de doorstroming op de woningmarkt die zo hard nodig is. Veel mensen worden hierdoor geraakt: bijvoorbeeld de 18plussers die jarenlang noodgedwongen bij de ouders blijven wonen omdat er pas na 10 jaar een sociale huurwoning beschikbaar is, terwijl dit dé periode is waarin je je zelfstandige leven op moet kunnen bouwen.

Dit gaat bij uitstek over kansengelijkheid, want of je behoort tot de gelukkigen die wel een huis kunnen bekostigen, of je komt er niet tussen. Wie niet tegen een eerlijke prijs een fatsoenlijk dak boven het hoofd heeft kan niet goed functioneren, zal stress hebben, zal moeite hebben om te leren of te werken, of om zichzelf te kunnen zijn.

Jongeren die in Stein opgroeien willen we graag in Stein houden. Dat betekent dat we in moeten zetten op echt betaalbare woningen. En dan helpt het niet wanneer nieuwbouwwoningen boven de grens van de starterlening uitkomt. Iedereen heeft het recht op een fijn en betaalbaar huis. Dit recht staat onder druk. De hoge energieprijzen maakt het

probleem alleen maar groter. Want zelfs opknappers zijn vaak niet te betalen omdat ze veelal slecht geïsoleerd zijn.

**Bedrijfsvoering**
Het personeelsbestand staat onder druk, hierin staat Stein niet alleen. Het is een enorme uitdaging om de samenstelling van het ambtelijk apparaat stabiel te houden.
Wij maken ons nog steeds zorgen over de uitvoeringscapaciteit van de gemeentelijke organisatie. Steeds vaker geeft het College aan dat werkzaamheden niet gedaan kunnen worden door personeelstekort. We vrezen dat de afstand tussen ambitie en datgene wat haalbaar is alleen nog maar groter wordt.

**Tot slot**
Voor ons ligt een sluitende begroting. Met het oog op de ravijnjaren is deze begroting zeer fragiel. De programmabegroting geeft inzicht in de financiën van onze gemeente in 2024 en volgende jaren. Maar in de kern gaat een programmabegroting vooral over welke samenleving je wilt zijn en waar je de beperkte middelen aan uitgeeft.

Voor de PvdA staat in ieder geval het volgende vast: de bestaanszekerheid van een groeiende groep mensen staat op het spel. Deze ongelijkheid is onaanvaardbaar en vereist solidariteit. Investeren in mensen heeft dan ook onze absolute prioriteit. Wij blijven ons inzetten voor een gemeente waar we naar elkaar om blijven kijken en niemand buiten de boot valt. Een gemeente die kansen biedt aan iedereen, waar we duurzaam samen en met elkaar leven.

**Voorzitter,**
Vanaf deze plek wil ik de gehele ambtelijke organisatie bedanken voor al hun inzet het afgelopen jaar en sluit ik af met het laatste couplet van een lied van Joke Smit uit 1981. Helaas nog altijd actueel

*Er is een land waar mensen willen wonen*
*Waar jong zijn niet betekent dat je steeds wordt genegeerd*
*Waar zwakken met respect benaderd worden*
*En vreemdelingen niet meer gekleineerd*
*Waarin geweld door niemand meer geduld wordt*
*Waar allen kunnen troosten als een mens ten onder gaat*

*Dat is het land waar mensen willen wonen*
*Het land waar de saamhorigheid bestaat*

Tot zover in eerst termijn.